

4. Міністерство освіти і науки України. Стандарт вищої освіти України із галузі знань 07 Управління та адміністрування спеціальності: 073 Менеджмент другого (магістерського) рівня освіти. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2019/07/12/073-menedzhment-magistr.pdf>.

5. Яценко О. М. Лідерські якості в структурі складових компетентностей менеджерів. *Молодий вчений*. 2016. № 6 (33). С. 496-501.

Wilk I.,
student,

Koło Naukowe «Interkreator» Sekcja: «Ekonomia Rozwoju»;

Leszczyńska M.,
doktor,

Katedra Ekonomii i Międzynarodowych Stosunków Gospodarczych,

Instytut Ekonomii i Finansów,

Uniwersytet Rzeszowski, Polska

SKUTKI PODWYŻSZANIA PŁACY MINIMALNEJ I KWOTY WOLNEJ OD PODATKU

Wprowadzenie i problem badawczy

Ustalanie płac minimalnych jest ingerencją w mechanizm rynkowy. W modelu klasycznym przyjmuje się, że płace są elastyczne, a zmiany popytu na dobra i usługi prowadzą też do zmian ich poziomu, w gospodarce zaś produkcja jest potencjalna – w pełni wykorzystująca istniejące zasoby i moce produkcyjne. Z punktu widzenia gospodarki liberalnej przyczyn bezrobocia upatruje się właśnie w zbyt wysokim poziomie płac w stosunku do płac równowagi, które są konsekwencją działalności związków zawodowych lub ustawodawstwa, w tym określającego poziom płac minimalnych. Model równowagi podaży i popytu sugeruje, że interwencja w rynek pracy przez ustalanie płacy minimalnej oddala rynek od punktu optymalnej równowagi i tworzy zbędną stratę społeczną. Według tego podejścia rynek pracy powinien regulować się samoistnie. Należy jednak wziąć pod uwagę, że współczesna ekonomia uznaje zależności panujące na rynku pracy za bardziej złożone i zakłada, że adekwatna płaca minimalna może być użyteczna społecznie w obliczu występowania zjawisk odnoszących się do różnego rodzaju zawodności rynku. Wskazują one, że zasada samoregulacji rynku pracy nie zawsze obowiązuje. Udowadnia to model ekonomiczny autorstwa trzech Noblistów z 2010 r. – P. Diamonda, D. Mortensena oraz Ch. Pissaridesa, znany pod nazwą DMP [1], który wyjaśnia takie mechanizmy oddziaływania regulacji oraz polityk ekonomicznych rządów państw na rynek pracy, bezrobocie oraz właśnie płace. Ponadto model ten uwzględnia to, że rynek pracy nie jest wolny od kosztów transakcyjnych i słabości w

zakresie siły negocjacyjnej pracowników, co może prowadzić do płac niższych od poziomu optymalnego. Innym parametrem związanym z dochodem, na ustalenie którego ma wpływ państwo, jest kwota dochodu wolnego od podatku. Jest ona jednym z elementów systemu podatkowego.

Celem artykułu jest ukazanie ekonomicznych konsekwencji podwyższania przez państwodwoch – prawnie ustalonych przez niego – parametrów: płacy minimalnej i kwoty wolnej od podatku. Mechanizmy ich oddziaływania na gospodarkę są bowiem różnorodne. Jednym z kanałów ich oddziaływania – najbardziej powszechnie znanym – jest kanał cen dóbr i usług, bowiem podwyższenie płacy minimalnej przyczyniając się do wzrostu inflacji, wywołuje także wzrost cen dóbr i usług, wpływając w późniejszym efekcie na realne dochody gospodarstw domowych, które dokonują zakupów na rynku.

Wyniki badań

Płaca minimalna, zwana także minimalnym wynagrodzeniem za pracę, jest ustalonymna poziomie prawa najniższym dopuszczalnym poziomem wynagrodzenia w formie pieniężnej za pracę najemną, określonym w postaci stawki, bądź minimalnego zarobku za pracę w obowiązującym wymiarze czasowym, najczęściej w ciągu miesiąca [2]. W Polsce w ostatnich latach można zaobserwować jej wzrost, gdyż jej poziom (w ujęciu brutto) kształtował się następująco: w roku 2019 wynosiła ona 2250 zł, w roku 2020 – 2600 zł, natomiast w roku 2021 – 2800 zł. Z kolei biorąc pod uwagę umowę zlecenia i świadczenia usług rozpatruje się tu minimalną stawkę godzinową. W analizowanym okresie kwoty te nie różniły się od siebie zasadniczo, bowiem (w ujęciu brutto) w 2019r. Ta stawka wynosiła 14,70 zł, w 2020r. Wzrosła do kwoty 17,00 zł, a w 2021r. Kształtowała się ona na poziomie 18,30 zł [2]. Jak wspomniano wcześniej skutki podwyższania płacy minimalnej mogą być różnorodne. Jednym z nich jest zwiększenie kosztów zatrudnienia. W wyniku wzrostu minimalnego wynagrodzenia za pracę zwiększa się bowiem podstawa wymiaru składek ubezpieczeń społecznych, a także podstawa naliczenia podatku dochodowego. Część pieniędzy tej podwyżki trafi do budżetu państwa, ponieważ wystąpi konieczność zapłaty wyższego podatku i wyższych składek, więc nie trafi ona tylko do kieszeni pracownika. Wzrosną więc koszty zatrudnienia, którymi będą obciążeni zarówno zatrudnieni, jak i pracodawcy. W przedsiębiorstwach wystąpi konieczność oszczędności, więc pracodawcy nie będą już tak chętnie przyznawali premii czy płatnych szkoleń pracownikom. Jednak takie działania okazują się niewystarczające. Pojawia się tu kluczowy problem do rozwiązania, a mianowicie: z jakich pieniędzy przedsiębiorstwa mają pokryć wyższe wydatki związane z zatrudnieniem? W tej kwestii istnieje kilka możliwych rozwiązań.

Po pierwsze, przedsiębiorstwa mogą zwolnić część pracowników. Najczęściej dotyka to osoby najkrócej zatrudnione czy najgorzej wykwalifikowane. Spowoduje to wzrost bezrobocia, co jest kolejnym, związanym z tym, negatywnym zjawiskiem. Można je rozpatrywać na różnych płaszczyznach. W sferze społecznej utrata pracy dla danej osoby jest często tragedią życiową, ponieważ oznacza brak dochodu pozwalającego na zaspokojenie potrzeb życiowych. Może nawet prowadzić do patologicznych zachowań takich jak przestępczość. W sferze gospodarki powoduje to

w pierwszej kolejności zmniejszenie możliwości produkcyjnych, co przekłada się na znacznie mniejszą produkcję rzeczywistą od potencjalnej. Należy również wspomnieć o konieczności zwiększenia wydatków państwa na pomoc socjalną, w tym zasiłki ze względu na zwiększenie liczby osób bezrobotnych. Z powyższego można wywnioskować, że przedstawione rozwiązanie nie ma pozytywnych skutków, ani dla społeczeństwa ani dla gospodarki. Kolejnym możliwym sposobem radzenia sobie przedsiębiorstw z tą sytuacją – konieczności pokrycia wyższych wydatków związanych z zatrudnieniem – jest ich przejście do szarej strefy lub zatrudnienie poszczególnych pracowników bez umowy tzn. „na czarno”. Jest to jednak działanie niekorzystne z różnych względów. Osoby pracujące „na czarno” nie będą bowiem opłacały składek na ubezpieczenia społeczne, co sprawi, że ten czas zatrudnienia nie będzie wliczał się do stażu pracy. Jest to bardzo istotne w kwestii ustalania prawa do emerytury. W przypadku niespodziewanej choroby czy wypadku przy pracy i niezdolności, która może temu towarzyszyć, dana osoba pozostaje zarówno bez wynagrodzenia, jak i bez świadczeń z ubezpieczenia chorobowego, wypadkowego czy rentowego. To często prowadzi do tragedii życiowych takich osób, które zostają bez środków do życia. Nieopłacanie składek przez taką osobę na ubezpieczenie zdrowotne powoduje, że jest ona pozbawiona możliwości korzystania z bezpłatnej opieki medycznej. Pracownik zatrudniony nielegalnie nie ma również gwarancji regularnego otrzymywania wynagrodzenia czy też stałej jego wysokości, umówionej na początku współpracy. Jest pozbawiony także praw pracowniczych wynikających z zatrudnienia, takich jak coroczny urlop wypoczynkowy. W odniesieniu do gospodarki, zmniejszeniu ulegają wpływy podatkowe do budżetu państwa, ze względu na brak prawnie obowiązujących umów, a w efekcie brak udokumentowanego dochodu pracownika. Takie osoby dodatkowo mogą dopuścić się patologicznych zachowań w postaci oszustw. Rejestrując się jako bezrobotni mogą korzystać z programów socjalnych. Państwo nie tylko traci na tym wskutek braku przychodów, ale także ponosi większe wydatki. Jednak zarówno pracodawcy, jak i pracownicy, tylko jeśli zostanie wykryty ten proceder, będą obciążeni karami [3]. W efekcie w stosunku do postawionego na wstępie pytania o konsekwencje ekonomiczne radzenia sobie przedsiębiorstw ze wzrostem płacy minimalnej, to można stwierdzić, że to rozwiązanie również nie ma korzystnych skutków. Następną drogą, którą mogą wziąć pod uwagę przedsiębiorstwa, jest przerzucenie kosztów zatrudnienia na produkcję. Tutaj występują dwa możliwe rozwiązania. Pierwszą jest zakup tańszych, ale gorszych jakościowo materiałów, co prowadzi do pogorszenia jakości oferowanych produktów, przy takiej samej cenie wyrobu gotowego. Spowoduje to zmniejszenie konkurencyjności firm, które w dużej części zatrudniają pracowników za najniższą krajową. Są to przede wszystkim mikroprzedsiębiorstwa i małe firmy. Drugim sposobem jest podwyższenie cen towarów, aby móc osiągnąć zysk ze sprzedaży. Oba rozwiązania są niekorzystne z punktu widzenia konsumentów. Nie sposób nie wspomnieć o tym, że te działania przyczyniają się do wzrostu inflacji. Ponadto wyższa płaca minimalna okazuje się w pewnym stopniu „zjadana” przez wyższą inflację. Natomiast pracownicy, którzy nie dostają podwyżek zarabiają taką samą kwotę pieniędzy, lecz przy wyższych cenach. Powoduje to spadek siły nabywczej

pieniądza [4]. Kolejnym negatywnym skutkiem jest wzrost składek ZUS w ramach preferencyjnych składek (jest to tzw. Mały ZUS i może być wybrany przez osoby, które dopiero rozpoczynają swoją działalność, trwa on 24 miesiące i polega na tym, że opłacane składki są znacznie niższe niż w ramach tzw. Dużego ZUS-u). Podstawę tych obniżonych składek stanowi 30% minimalnego wynagrodzenia za pracę. Stąd logiczny wniosek, że wzrost płacy minimalnej powoduje wzrost wielkości zobowiązań wobec ZUS. Można to przedstawić to na przykładzie podwyżki, która wystąpiła w Polsce w 2021 roku w odniesieniu do roku 2020. W skali miesiąca składki wzrosły bowiem o 18,98 zł, natomiast w skali roku o 227,76 zł [5]. Warto również wspomnieć, że im wyższe minimalne wynagrodzenie, tym trudniej znaleźć pracę. Zwłaszcza jest to widoczne to na przykładzie ludzi młodych lub z małymi kompetencjami. Nie mogą oni nabyć umiejętności praktycznych i biegłości w pracy, ponieważ nikt nie chce ich zatrudnić. Nie posiadają oni bowiem wystarczająco bogatego doświadczenia zawodowego, aby konkurować z zatrudnionymi już pracownikami, którzy są doświadczeni, lepiej wyszkoleni i godni zaufania. Tak właśnie pogłębiają się dysproporcje społeczne. Osoby pozostające bez zatrudnienia zasilają szeregi bezrobotnych, pracują w szarej strefie lub muszą wyjechać za granicę. Wzrost wpływów z podatku dochodowego, jak i składek ZUS, jest korzystne dla państwa, co wynika z faktu, że nastąpi zwiększenie podstawy opodatkowania. Przedsiębiorstwa, które zatrudniają pracowników z wyższymi pensjami niż ta minimalna, nie będą musiały podnosić płac, a w konsekwencji ich koszty nie wzrosną. Mogą więc produkować wyroby świadczyć usługi na tym samym poziomie cenowym i w tej samej jakości. Spowoduje to, że ich produkty będą atrakcyjniejsze dla konsumentów, co przełoży się na wzrost ich sprzedaży. Mogą też podwyższyć ceny i osiągnąć jeszcze większe zyski ze sprzedaży [4].

Drugi parametr analizowany w artykule w kontekście ekonomicznych skutków jego podwyższania to kwota dochodu wolnego od podatku. Jest to kwota rocznego dochodu, która nie podlega obowiązkowi zapłaty podatku dochodowego. Warto wspomnieć, że nie wszyscy mogą skorzystać z tego przywileju. Obowiązuje ona w Polsce tylko te osoby, które rozliczają się według skali podatkowej za pomocą formularzy PIT-36 oraz PIT-37. Kwestia kształtowania się kwoty dochodu wolnego od podatku nie jest kwestią, która jest tak często poruszana w przestrzeni publicznej, jak płaca minimalna, ponieważ nie jest tak konsekwentnie podwyższana o kolejne kwoty. W latach 2009-2016 wynosiła ona 3091 zł. W roku 2017 została podniesiona do kwoty 6600 zł, natomiast od 2018 r. kształtuje się na poziomie 8000 zł [6]. Dla porównania warto podkreślić, że płaca minimalna w 2009 r. Wynosiła 1276 zł i była corocznie podwyższana. W 2016 r. Wyniosła już 1850 zł, lecz kwota wolna od podatku nadal kształtowała się na dotychczasowym poziomie. W 2018 roku minimalne wynagrodzenie wyniosło 2100 zł, a w 2021 roku wzrosło do 2800 zł, jednak kwota wolna od podatku nadal jest na tym samym poziomie [2]. Ze względu na jej niski poziom korzystają z niej osoby zarabiające najmniej, np. Pobierające zasiłki czy wykonujące prace dorywcze. Powstaje więc pytanie: Dlaczego kwota wolna od podatku jest taka niska? Okazuje się, że odpowiedź można znaleźć wskazując na skutki jakie wywołałoby jej podwyższenie. Najważniejszym i

najbardziej oczywistym jest zmniejszenie dochodów budżetu państwa z tytułu podatku dochodowego, co mogłoby się wiązać ze wzrostem deficytu budżetowego, a w długim okresie zbyt dużym powiększaniem się długu publicznego (i większym ryzykiem przekroczenia progu konstytucyjnego, tj. 60%). Miałoby to bardzo negatywne skutki dla całego państwa, ponieważ konieczne byłoby zmniejszenie wydatków z jego budżetu. Warto jednak spojrzeć na to zagadnienie szerzej, bowiem skutkiem zwiększenia kwoty wolnej od podatku jest zmniejszenie kwoty podatku, którą podatnik ma zapłacić. Spowoduje to zwiększeniem ilości gotówki pozostałej w portfelu. To z kolei może przyczynić się do wzrostu konsumpcji albo oszczędności. W długim okresie odłożone pieniądze również mogą zostać przeznaczone na zakup produktów lub usług. Z kolei zwiększony popyt mógłby przyczynić się do zwiększenia wielkości produkcji. W efekcie wzrosłyby dochody budżetu państwa z tytułu podatku od towarów i usług (VAT). W długim okresie więc, wzrost kwoty wolnej od podatku, przyczyniłby się do wzrostu PKB. Analizując te zależności przyczynowo-skutkowe. Augustyński [7] wskazuje, że mogłoby się wprawdzie zwiększyć deficyt budżetowy, ale proporcja długu publicznego do PKB byłaby malejąca.

Wnioski

Podwyższenie płacy minimalnej niesie za sobą wiele różnych, często powiązanych ze sobą, negatywnych skutków, takich jak: wzrost bezrobocia, zwiększenie wydatków na pomoc socjalną, zmniejszenie możliwości produkcyjnych całej gospodarki, powiększenie szarej strefy, pogorszenie jakości niektórych produktów i usług, zmniejszenie konkurencyjności firm, zwiększenie cen towarów, wzrost składek ZUS w ramach preferencyjnych składek czy bardzo utrudnione znalezienie pracy przez ludziniędoświadczonych zawodowo. Przedsiębiorstwa mogą reagować w odmienny sposób i wdrażać różne strategie finansowe, więc wszystkie wymienione skutki nie muszą zaistnieć razem w jednym czasie. Przedsiębiorstwa mogą także zwiększać swoje zadłużenie. Jednak mikro i małe przedsiębiorstwa mają utrudniony dostęp do kredytu, ponieważ nie mają takiej siły przetargowej i tak dużego kapitału jak większe firmy. W skrajnych przypadkach, przy innych niekorzystnych zjawiskach, może to prowadzić do bankructwa. Są również takie zjawiska, które trudno jednoznacznie ocenić jak: zmniejszenie wpływów z tytułu podatku dochodowego czy składek ZUS. Z jednej strony wyższa płaca minimalna to automatycznie wyższy podatek czy składki. Jednak należy wziąć pod uwagę, że może nastąpić powiększenie szarej strefy, co spowoduje zmniejszenie tych wpływów. Przedsiębiorstwa nie zatrudniające osób za najniższą krajową mogą znacznie zyskać na jej podwyższeniu. Warto podkreślić, że we współczesnej ekonomii zwraca się też uwagę na to, że odpowiednio dopasowany poziom płacy minimalnej może mieć istotne znaczenie w redukowaniu nierówności i ubóstwa, a występująca neutralność niewielkich podwyżek płacy minimalnej może wskazywać na istnienie zawodności na niektórych rynkach pracy.

Z kolei podwyższenie kwoty wolnej od podatku może spowodować zmniejszenie dochodów budżetowych z tytułu podatku dochodowego, a co za tym idzie możliwość zwiększenia zadłużenia państwa. Jednak możliwe jest także zwiększenie konsumpcji, które spowodowałoby zwiększenie wpływów budżetowych

z tytułu podatku VAT oraz wzrost PKB. Niemożliwa jest jednoznaczna ocena, polegająca na wyborze, który parametr jest skuteczniejszy. Oba wywierają zarówno pozytywne, jak i negatywne skutki. Jak wynika z przedstawionej w artykule argumentacji, ocena efektów ekonomicznych analizowanych parametrów pozostaje niejednoznaczna i zależna od wielu czynników. Ich wpływ na gospodarkę zależy bowiem nie tylko od danej sytuacji gospodarczej w państwie, ale i decyzji podjętych przez różne podmioty.

Bibliografia:

1. Mortensen D. T. Markets with Search Friction and the DMP Model. *The American Economic Review*. 2011. Vol. 4. P. 1073–1091.
2. Płaca minimalna. URL: https://pl.wikipedia.org/wiki/P%C5%82aca_minimalna
3. Lazarowicz E. Praca na czarno. Jakie konsekwencje dla pracownika bez umowy? 2021. URL: <https://poradnikpracownika.pl/-praca-na-czarno-jakie-konsekwencje-dla-pracownika-bez-umowy>
4. Kolany K. Jakie będą skutki podniesienia płacy minimalnej? 2019. URL: <https://www.bankier.pl/wiadomosc/Kto-zyska-a-kto-straci-na-wzroscie-placy-minimalnej-7679155.html>
5. Borowska A. Preferencyjne składki ZUS - ile wynoszą w 2021 roku? URL: <https://poradnikprzedsiębiorcy.pl/-preferencyjne-skladki-zus>
6. Jak obliczyć podatek dochodowy - przykład do wykorzystania. URL: <https://kapitalni.org/pl/artykuly/jak-obliczyc-podatek-dochodowy-przyklad-do-wykorzystania,73,630>
7. Augustyński I. Skutki podniesienia kwoty wolnej od podatku od dochodów osobistych. *Gospodarka Narodowa*. 2016. № 1 (281). S. 55–71.

Wosiek M.,
doktor,
Zastępca Dyrektora,
Instytut Ekonomii i Finansów,
Uniwersytet Rzeszowski, Polska

CROWDFUNDING JAKO NARZĘDZIE FINANSOWANIA PROJEKTÓW GOSPODARCZYCH

Wstęp

Rynki finansowe są przykładem niedoskonałego funkcjonowania mechanizmu rynkowego, przede wszystkim z uwagi na występującą asymetrię informacyjną oraz procesy monopolizacji. Konsekwencją tego są obiektywne utrudnienia w dostępie do usług finansowych określonych grup społecznych lub podmiotów gospodarczych,